

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို
ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရား

အစီရင်ခံစာ အကျဉ်းချုပ်

ကမ္ဘာ့ဒေသအားလုံးမှ အထင်ကရတရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ စုစုပေါင်း ၆၀ ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင် (ICJ) သည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးမှတစ်ဆင့် ၎င်း၏ ထူးခြားသော ဥပဒေရေးရာကျွမ်းကျင်မှု အသုံးပြုပြီး ပြည်တွင်းနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားစီရင်မှုစနစ်များကို ဖွံ့ဖြိုးနိုင်စေခြင်းဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို တိုးမြှင့်ကာကွယ်လျက်ရှိပါသည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ကမ္ဘာ့တိုက်ကြီးငါးတိုက်တို့တွင် တက်ကြွစွာဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည့် ICJ အနေဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာမှုဥပဒေကို စဉ်ဆက်မပြတ် တိုးတက်ကောင်းမွန်စေပြီး ထိထိရောက်ရောက် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ရည်ရွယ်ချက်အပါဝင် နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုစီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို သေချာစွာအကောင်အထည်ဖော်ရန်၊ အာဏာခွဲဝေပိုင်းခြားကျင့်သုံးမှုကို အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် တရားစီရင်ရေးနှင့် ဥပဒေရေးရာအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုတို့၏ လွတ်လပ်မှုကို အာမခံချက်ပေးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

ICJ သည် ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပထမဆုံး စတင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု ခိုင်မာအောင် ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ် အပါအဝင်ရှေ့နေများနှင့် တရားစီရင်ရေးတို့အား ဖွံ့ဖြိုးဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

This report was researched and drafted by Sean Bain. Legal review was provided by Sam Zarifi, Daniel Aguirre, Alex Conte and Ian Seiderman. Colleagues from Oxfam, the Myanmar Centre for Responsible Business, EarthRights International and the Vermont Law School also provided input that helped inform the report.

© Special Economic Zones in Myanmar and the State Duty to Protect Human Rights
© Copyright International Commission of Jurists
Published in February 2017

The International Commission of Jurists (ICJ) permits free reproduction of extracts from any of its publications provided that due acknowledgment is given and a copy of the publication carrying the extract is sent to their headquarters at the following address:

International Commission of Jurists
P.O. Box 91
Rue des Bains 33
Geneva
Switzerland

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် အထူးစီးပွားရေးဇုန် (SEZ) ဥပဒေသည် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးရန် အတွက် နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတကာဥပဒေအတိုင်း လိုက်နာရန် ကတိကဝတ်ပြုထားချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။ အထူး စီးပွားရေးဇုန် (SEZs) အတွက် ဥပဒေမူဘောင်သည်လည်း ရှင်းလင်းသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ ရှင်းလင်းသည့် တာဝန်ယူမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုစနစ်များ မရှိပါ။ ထို့အတွက်ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အထူးစီးပွားရေးဇုန် နယ်မြေသုံးခုဖြစ် သည့် ထားဝယ်၊ ကျောက်ဖြူနှင့် သီလဝါတို့တွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် နိုင်ငံထက်စီးနင်း ပြုမှုများကို ဖြစ် ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။

ထားဝယ်နှင့် သီလဝါတို့တွင် အထူးစီးပွားရေး ဇုန်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ဒေသခံများနှင့် အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသည့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများ မရှိခဲ့သောကြောင့် နိုင်ငံတော်မှ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ ကုမ္ပဏီများမှ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် နိုင်ငံထက်စီးနင်း ပြုမှုများကြုံခဲ့ရပါသည်။ နေရာရွှေ့ပြောင်းပေးခဲ့ရ သည့် ပြည်သူများအတွက် လုံလောက်သောလျော်ကြေး ပေးရန်အတွက် လစ်ဟာမှုများနှင့် ပြန်လည်ကုစားပေးမှု များ ပြုလုပ်ရာတွင် အကန့်အသတ်များ ရှိခဲ့ကြောင်း အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက မှတ်တမ်းပြုစုထား သည်။ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွင်း နေထိုင်သောပြည်သူများကို နေရာရွှေ့ပြောင်းစေရာတွင် သင့်တော်သော ပြန်လည် အခြေချ နေထိုင်စေရေးအစီအစဉ်များ မရှိခြင်းနှင့် လိုအပ်သော ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်မှုများ မပြု လုပ်မီ ရွှေ့ပြောင်းစေခြင်းများ ရှိခဲ့ပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ် ကျောက်ဖြူရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်ကို အကောင်အထည် ဖော်ရန် ပြင်ဆင်မှုများပြုလုပ်ရာတွင် အလားတူဖြစ်ရပ်များ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်ကို ယခုအစီရင်ခံစာတွင် တင်ပြ ထားသည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ်က ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန်အတွက် အသေးစားအခြေခံအဆောက်အအုံ တည် ဆောက်မှုများပြုလုပ်ရာတွင် လယ်ယာမြေများမှ ရွှေ့ပြောင်းပေးခဲ့ရသူများ၏ နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းများကို နိမ့်ကျ စေခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် စတင်ခဲ့သည့် မြေယာသိမ်းဆည်းခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်သည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိဘဲ မြေယာသိမ်းယူမှုဆိုင်ရာ ပြည်တွင်းဥပဒေကို ချိုးဖောက်လျက်ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော လက်ရှိ လုပ်ငန်းစဉ်များအား ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ပါက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ထပ်မံဖြစ်ပေါ်စေပါလိမ့်မည်။

ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကြောင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုခံစားရသည့် ပြည်သူများအား ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ် ရာတွင် ပါဝင်မှုအခွင့်အလမ်းများကို ငြင်းပယ်ခြင်းနှင့် မိမိသဘောဆန္ဒမပါဘဲ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချခံသူများအား လုံလောက်သည့် လျော်ကြေးပေးမှုမရှိခြင်းတို့သည် လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့် အရေးစံနှုန်းများနှင့်လည်း ဆန့်ကျင်လျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ လက်မှတ်ရေးထိုးထားပြီး ပြည်တွင်းဥပဒေအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းအတည်ပြုရန်ရှိသည့် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ သဘောတူ စာချုပ်တွင်လည်း အဆိုပါအခွင့်အရေးများ ပါဝင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရအနေဖြင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် နိုင်ငံတကာ လူ့အ ခွင့်အရေးဥပဒေဆိုင်ရာ နိုင်ငံ၏တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်အညီ ဖြစ်စေခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်ဆန်းစစ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း (၂၀၁၅) မှ အသိအမှတ်ပြုထားသည့် မိမိသဘောဆန္ဒမပါဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ (မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေအစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားသည်။) အညီဆောင် ရွက်ခြင်းဖြင့် ထပ်မံအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို ရှောင်လွှဲနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ကျောက်ဖြူရှိ လတ်တလော မြေယာသိမ်းဆည်းမှုလုပ်ငန်းစဉ်ကို ဆိုင်းငံ့ထားခြင်းနှင့် အထူးစီးပွားရေး ဇုန်ကို တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး စဉ်းမျဉ်းများနှင့်အညီ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်စေခြင်းဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများနှင့် နိုင်ငံထက်စီးနင်းပြုမှုများကို ရှောင်ရှားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဆင်းရဲဆုံး ဒေသများ အနက် တစ်ခုဖြစ်ပြီး၊ အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ဒေသတစ်ခုဖြစ်သည့် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန်သည် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ဖန်တီးပေးရန်ဆို လျှင် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်လျက်သော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေများအား ထပ်မံပုံပိုးပေးမှုမဖြစ်စေဘဲ ကာကွယ် မှုများ ပြုလုပ်ပေးရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။

အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာဖွဲ့စည်းမှု အပြောင်းအလဲကာလဖြစ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ အပြောင်းအလဲနှင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းမှုသည် လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးနိုင်မည့် ဥပဒေမူဘောင်တစ်ရပ်ကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်နိုင်ရန်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရန် အခွင့်အလမ်းများကို ဖြစ်စေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာတာဝန်များနှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေတွင် အသိအမှတ်ပြုထားသည့် မိမိဆန္ဒသဘောမပါဘဲ ပြန်လည်အခြေချမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ ဖြစ်စေရန် အစိုးရအနေဖြင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေနှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် SEZ နည်းဥပဒေတို့ကို ပြင်ဆင်ရမည်ဖြစ်သည်။

ရန်နယ်မြေများရှိ ဒေသခံများနှင့် အလုပ်သမားများ၏ အခွင့်အရေးကို လုံလောက်စွာအကာအကွယ်ပေးနိုင်သည့် တိုးတက်ကောင်းမွန်သည့် ဥပဒေများပြဌာန်းပြီးစီးသည့် အချိန်အထိ နောက်ထပ်အထူးစီးပွားရေးဇုန်အကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များအား ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခြင်း မပြုသင့်ပါ။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အကျုံးဝင်သက်ဆိုင်သည့် ပြည်တွင်းနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေများ အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် ဥပဒေမူဘောင်ကို ယခုအစီရင်ခံစာတွင် ICJ က ဖော်ထုတ်တင်ပြထားသည်။ ကျောက်ဖြူအထူးစီးပွားရေးဇုန်မှ လေ့လာတွေ့ရှိချက်အရ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ၏ ဥပဒေမူဘောင်များနှင့် ၎င်းအား အကောင်အထည်ဖော်ကျင့်သုံးရာတို့တွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စများရှိကြောင်း ပြသလျက်ရှိပါသည်။ ICJ အနေဖြင့် တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များတွင် လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးရန် အကြံပြုချက်များ တင်ပြထားပါသည်။

အစီရင်ခံစာကို ဥပဒေရေးရာနှင့် အချက်အလက်များကို သုတေသနပြုချက်များဖြင့် အခြေခံပြုထားပါသည်။ သုတေသနပြုချက်တွင် ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ၊ စီးပွားရေးကဏ္ဍမှ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အစိုးရအရာရှိများ အပါအဝင် လူပေါင်း ၁၀၀ ကျော်ကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ ပါရှိပါသည်။

အစီရင်ခံစာအား ရည်မှန်းချက်နှစ်ရပ်ဖြင့် ရေးသားပြုစုပါသည်။ (၁) အထူးစီးပွားရေးဇုန် ဥပဒေသများအား နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများနှင့်အညီ ပြုပြင်ပြဋ္ဌာန်းနိုင်စေရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအား ပံ့ပိုးပေးရန် (၂) လူထုအသိုက်အဝန်းများ၊ ရှေ့နေများ၊ အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရအဖွဲ့နှင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်အတွင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသည့် လုပ်ငန်းရှင်များအတွက် ဥပဒေဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်တစ်ရပ်အဖြစ် ပံ့ပိုးပေးရန်တို့ဖြစ်သည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ

အထူးစီးပွားရေးဇုန်တစ်ခုသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအတွက် အထူးဥပဒေတစ်ရပ်ကျင့်သုံး၍ ပထဝီအနေအထားအရ ပိုင်းခြားထားသော နယ်မြေတစ်ခုဖြစ်သည်။ အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံများစွာသည် အထူးစီးပွားရေး ဇုန်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ကြရာတွင် များသောအားဖြင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ တည်ဆောက်မှုများတွင် ကြီးမားသောရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပြုလုပ်ကြပြီး မြေနေရာလိုအပ်ချက်ပမာဏများ ကြီးမားလေ့ရှိပါသည်။ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ ဖန်တီးခြင်းဖြင့် စီးပွားရေးအလျင်အမြန် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် စွမ်းဆောင်ပေးကြောင်း SEZs လိုလားသူများကဆိုသော်လည်း အခြားသူများကမူ ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အောင်မြင်မှုများသည် ရောထွေးမှုရှိသည်ဟုဆိုသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအပြင် အရှေ့တောင်အာရှ အခြားနိုင်ငံများတွင်လည်း SEZs ကို အကောင်အထည်ဖော်မှုများတွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ အကြိမ်ကြိမ် တွေ့ရှိရသည်။

၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းနှစ်များတွင် မြန်မာနိုင်ငံတပ်မတော်အစိုးရသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များကို စတင်အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လအထိ အုပ်ချုပ်ခဲ့သော တပ်မတော်မှ လွှမ်းမိုးထားသည့် ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ အစိုးရသည် ယခင်ကရှိခဲ့သော အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေတစ်ရပ်ကို အစားထိုးရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အထူးစီးပွားရေးဇုန် အားလုံးအတွက် အကျုံးဝင်သည့် ၂၀၁၄ ခုနှစ် အထူးစီးပွားရေး ဇုန်ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အထူးစီးပွားရေးဇုန်နည်းဥပဒေနှင့် နောက်တွင်

စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ (NLD) ဦးဆောင်သည့် အစိုးရအဖွဲ့သည် ယခင်က (၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် လုပ်ငန်းစတင်ခဲ့သည့်) သီလဝါ (လုပ်ငန်းစတင်သေးခြင်း မရှိသေးသည့်) ထားဝယ်နှင့် ကျောက်ဖြူတို့တွင် အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံကိန်းများကို အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နှောင်းပိုင်းတွင် စတုတ္ထမြောက် အထူးစီးပွားရေးဇုန်တစ်ခုကို ရန်ကုန်မြို့အနီးတွင် အကောင်အထည်ဖော်ရန် သတင်းထွက်ပေါ်ခဲ့သော်လည်း ပြည်ထောင်စုအစိုးရအနေဖြင့် အဆိုပါသတင်းများကို အတည်ပြုရန် တရားဝင်ကြေညာမှုများ ထုတ်ပြန်မှု မရှိသေးပါ။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေနှင့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေစနစ်သည် ဗြိတိသျှရိုးရာ ဥပဒေစနစ်အား မှီငြမ်းကျင့်သုံးထားသော်လည်း ယင်းစနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည့် (ဖြတ်ထုံးကို အခြေခံထားသည့် စီရင်ချက်များ) stare decisis ကဲ့သို့သော စံနှုန်းများကို ၁၉၆၂ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းချိန်မှစတင်ကာ ကျင့်သုံးမှုရားပါးလာခဲ့သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် တပ်မတော်တို့သည် လွတ်လပ်မှုမရှိသော တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် ဥပဒေရေးရာ သက်မွေးဝမ်း ကျောင်းမှုများအပေါ်တွင် များပြားစွာလွှမ်းမိုးမှု ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ဥပဒေစနစ်ပေါ်တွင် ပြည်သူများ၏ ယုံကြည်ကိုးစားမှုမှာ နိမ့်ကျလျက်ရှိပြီး၊ နစ်နာမှုများ ကုစားနိုင်ရန်အတွက် တရားရုံးများကိုအသုံးပြုသူ ပြည်သူအနည်းငယ်သာ ရှိပါသည်။

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် တိုင်းနှင့်ပြည်နယ်အဆင့် အုပ်ချုပ်မှုအဆင့်ပေါင်း ၅ ဆင့်ဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည်။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ပေးပြီး ပြည်ထောင်စုသမ္မတက အတည်ပြုပေးရသည်။ ဝန်ကြီးဌာနများအနေဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများအား အကောင်အထည်ဖော် ကျင့်သုံးရန်အတွက် စည်းမျဉ်းဥပဒေများကို ထုတ်ပြန်နိုင်ရန် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များမှ အခွင့်အာဏာ ပေးအပ်ထားပါသည်။ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အထူးသဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသ ကြီးဆိုင်ရာအဆင့်နှင့် မြို့နယ်အဆင့်များတွင် မြို့ပြဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနသည် အခြေခံဥပဒေအရ မြန်မာနိုင်ငံတပ်မတော်မှ ခန့်အပ်ထားသော ဝန်ကြီးဌာနသုံးခုမှ တစ်ခုဖြစ်သည့် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနကို အစီရင်ခံပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေဆိုင်ရာ လိုက်နာရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများ

နိုင်ငံအားလုံးနည်းတူ မြန်မာနိုင်ငံသည် လူ့အခွင့်အရေးများကို လေးစားလိုက်နာရန်၊ အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် ဖြည့်ဆည်း အကောင်အထည်ဖော်ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်သုံးခုကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံလည်းဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများအားလုံး ပပျောက်ရေး သဘောတူစာချုပ်၊ ကလေး သူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်နှင့် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်တို့ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အဓိကလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များကို လိုက်နာကျင့်သုံးမှု နည်းပါးလျက်ရှိသော်လည်း စာချုပ်ပါအခွင့်အရေးများစွာတို့သည် နိုင်ငံတကာဥပဒေများနှင့် နိုင်ငံတကာဓလေ့ ထုံးတမ်း ဥပဒေ အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအတွက်လည်း အကျိုးဝင်သက်ဆိုင်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာဥပဒေသည်လည်း ဖွံဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသည့် ပြည်သူများအနေဖြင့် အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသော သတင်းအချက်အလက်ရရှိရန်၊ အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသော ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှု အခွင့်အလမ်းများရရှိရန်နှင့် စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် ထိခိုက်ခံစားရမည့် ပြည်သူများနှင့်ဆိုင်သည့် ပြောင်းလဲမှုများဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာတွင် ပါဝင်ခွင့်ရရန်အခွင့်အရေးကို အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူ စာချုပ် (ICESCR) ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ သဘောတူညီချက်တွင်ပါရှိသည့် လုံ လောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း ရရှိရေးဟုဆိုရာတွင် လုံလောက်သည့် စားနပ်ရိက္ခာ၊ သောက်သုံးရေး၊ အ ဝတ်အထည်နှင့် နေရာထိုင်ခင်းတို့ ပါရှိပါသည်။ အခွင့်အရေးများတွင် လုံခြုံရေးနှင့် အတင်းအဓမ္မ နှင်ထုတ်ခြင်းမှ ကာကွယ်ပေးရေးစသည့် အခွင့်အရေးတို့ပါဝင်သည်။ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများသည် လည်း ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုများ လိုအပ်သည့် ESC အခွင့်အရေးများဖြစ်ပါသည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများနှင့် စပ်လျဉ်း သည့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများစွာတို့နှင့် အကျိုးဝင်သည်။ ၎င်းတို့တွင် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ အတင်းအဓမ္မမြေယာ သိမ်း ဆည်းခြင်းကို တားမြစ်ထားသည့်အချက်အား ထပ်မံအတည်ပြုဖော်ပြထားသည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ဆက်နွယ် သည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂလမ်းညွှန်စည်းမျဉ်းများနှင့် လမ်းညွှန်မှု များ (UN Guiding Principles and Guidelines on Development-Based Displacement) ပါဝင်ပါသည်။ စီးပွားရေးနှင့် လူ့အခွင့်အ ရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂလမ်းညွှန်စည်းမျဉ်းများ (UN Guiding Principles on Business and Human Rights) ကိုလည်း ကျင့်သုံးနိုင်ပြီး၊ နိုင်ငံများအနေဖြင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကြောင့် ထိခိုက်ခံရမည့် ပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးရန် အများဆန္ဒကိုလည်း ထင်ဟပ်လျက်ရှိပါသည်။

အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ် (ADB)၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ငွေကြေးကော်ပိုရေးရှင်း (IFC)၊ ကမ္ဘာ့ဘဏ် (WB) တို့၏ ကာကွယ်မှုပေးခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒများသည်လည်း အများအားဖြင့် လက်ခံထားသောမူဝါဒအဆင့်အတန်းများ ဖြစ် သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းဥပဒေများသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အဆိုပါ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးခြင်းဆိုင်ရာမူဝါဒများနှင့် ကိုက်ညီရန်လိုအပ်ပါသည်။

အဆိုပါ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးခြင်းဆိုင်ရာမူဝါဒများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ပြည်တွင်း ဥပဒေသည် မိမိသ ဘောဆန္ဒမပါဘဲ ပြန်လည်အခြေချမှုကိုရှောင်ရှားရန်နှင့် ဆန့်ကျင်ဖက်ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို လျော့ချနိုင်ရန် တူညီသည့်ရည်ရွယ်ချက်များ ပါဝင်ပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် နေရာရွှေ့ပြောင်းခံရသည့် ပြည်သူများ၏ အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းလုပ်ငန်းများသည် တိုးတက်လာသင့်ပြီး အနိမ့်ဆုံးအနေဖြင့် မူလအခြေအနေသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ပေးရေးမူဝါဒစည်းမျဉ်း ပါရှိပါသည်။ နေရာပြောင်းရွှေ့အခြေချမှုပြုလုပ်ရာတွင် ပြောင်းရွှေ့အခြေချရ သော ပြည်သူများအနေဖြင့် မူလကတရားဝင်မြေယာအသုံးပြုခွင့် ရရှိပိုင်ဆိုင်မှု ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ၊ ၎င်းတို့ ပြောင်းရွှေ့အခြေစိုက် သော မြေယာများတွင် မြေယာအသုံးပြုခွင့် ပိုင်ဆိုင်မှုရရှိရေး အာမခံပေးရမည်ဖြစ် သည်။

အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု သို့မဟုတ် နိုင်ငံထက်စီးနင်းဖြစ်ရပ်များ ပေါ်ပေါက်သည့်အခါတိုင်းတွင် အခွင့် အရေးတိုင်းသည် ထိရောက်သောကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်ပြုပြင်ပေးမှု ရရှိရမည်ဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက် မှုများနှင့် နိုင်ငံထက်စီးနင်းမှုများကို နိုင်ငံတော်၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ်ပါက နိုင်ငံ တော်၊ သို့မဟုတ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ပံ့ပိုးမှုဖြင့် တရားစီရင်ရေးလမ်းကြောင်းအရ မဟုတ်သည့် အခြားအစီအ စဉ်များဖြင့် ဖြေရှင်းရမည်ဖြစ်သည်။ ဤကိစ္စရပ်များအား ဥပဒေအရ ရင်ဆိုင်မှုများအတွက်လည်း ခွင့်ပြုပေးထားရ မည်ဖြစ်သည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေ မူဘောင်

အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် အခြားပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ယခု အထူးစီး ပွားရေးဇုန်ဥပဒေတွင်ပါရှိသည့် ပြဌာန်းချက်များသည် မြေယာ၊ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် အလုပ်သမားဆိုင်ရာ ပြည်တွင်းဥပ ဒေများ၏ အကျိုးဝင်မှုကို ထပ်မံအတည်ပြုထားသည်။ အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ အကျိုးကျေးဇူးများကို အခန်းသုံးခန်းဖြင့် ဖော်ပြထားသော်လည်း လူ့အခွင့်အရေးများကို ဖော်ပြမှုမရှိပါ။ အထူးစီးပွား ရေးဇုန် နည်းဥပဒေသည် အဓိကအားဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ဖြည့်စွက်ဖော်ပြထားပါ သည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် ဥပဒေဆိုင်ရာ မူဘောင်၏ အရေးပါသောအချက်များမှာ -

- ဥပဒေဆိုင်ရာမူဘောင်သည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေ၊ အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဆိုင်ရာ နည်းဥပဒေနှင့် မြေယာ၊ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် အလုပ်သမားစသည့် ဥပဒေများအားပေါင်း စပ်ထားသည်။
- အထူးစီးပွားရေးဇုန် ဥပဒေများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအား ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်ပေးရန် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းပါရှိသော်လည်း အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် တာဝန်ခံမှုများကို ရှင်းလင်းဖော်ပြထားမှု မရှိပါ။
- အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံကိန်းများနှင့်ပတ်သက်သည့် ဝန်ကြီးဌာနများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများက ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များ ဖော်ဆောင်ခွင့်များ မပေးထားပေ။ ဥပမာအနေဖြင့် ဝန်ကြီးဌာနများသည် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနှင့် အလုပ်သမားဆိုင်ရာ စံနှုန်းများသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ခွင့်ပြုချက်များ ထုတ်ပြန်ခြင်းစသည့် ၎င်းတို့၏ ဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာကို ဆက်လက်လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိပါသည်။
- မိမိဆန္ဒသဘောမပါဘဲ နေရာရွှေ့ပြောင်းစေမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်နှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်တို့၏ နိုင်ငံတကာအဆင့်အတန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိရန်လိုအပ်ကြောင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် ဖော်ပြထားသည်။
- ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၏ အပိုဒ် ၈၃ အရ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာန၏ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ် (ECC) ကို ထုတ်ပြန်ပြီးမှသာ SEZ ခွင့်ပြုချက်ကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအား ထုတ်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။
- ပြည်တွင်းဥပဒေတွင် အသိအမှတ်ပြုထားသော မိမိဆန္ဒသဘောမပါဘဲ ပြန်လည် အခြေချနေထိုင်စေမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာအဆင့်အတန်းများ၏ ရည်မှန်းချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန်အလို့ငှာ SEZs များအတွက် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများသည် ပြန်လည်အခြေချမှု အစီအစဉ်ရေးဆွဲပြီး မြောက်မှသာ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။
- အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအနေဖြင့် အလုပ်သမားအခွင့်အရေးများ၊ ရပိုင်ခွင့်များနှင့်အတူ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များရှိ အလုပ်သမားများ၏ လုပ်လေ့စားများကို နိမ့်ကျမှုမရှိစေရန် သေချာအောင်ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။
- အထူးစီးပွားရေးဇုန် အဖွဲ့များသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်ကို စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိပါသည်။ မြန်မာ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကော်မရှင်တွင် အခွင့်အာဏာမရှိပါ။

အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အစီအစဉ်များ

အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေတွင် စီးပွားရေးဇုန်ကို စီမံအုပ်ချုပ်ရေးအတွက် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အဆင့်သုံးဆင့် ပါရှိပါသည်။ ဗဟိုအဖွဲ့သည် အထူးစီးပွားရေးဇုန် အကောင်အထည်ဖော်မှုအတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိပြီး အဆင့်နိမ့်အဖွဲ့များ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကို ကြီးကြပ်ရသည့် ဝန်ကြီးဌာနအမျိုးမျိုးပါရှိသော ဦးစီးအဖွဲ့ဖြစ်သည်။ ဗဟိုလုပ်ငန်းအဖွဲ့သည် ဗဟိုအဖွဲ့အား မူဝါဒဆိုင်ရာ အကြံဉာဏ်များပေးပြီး၊ အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီတစ်ရပ်စီသည် ၎င်း၏ သက်ဆိုင်ရာ အထူးစီးပွားရေးဇုန် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုများကို စီမံခန့်ခွဲ ကြီးကြပ်ပေးပါသည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ကော်မတီတစ်ရပ်စီအား တစ်နေရာတည်းတွင် လုပ်ငန်းအားလုံး ဆောင်ရွက်နိုင်မည့်ဌာနများ (OSSC) ဖွဲ့စည်းရန် ညွှန်ကြားပါသည်။ OSSC ဌာနများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ

သူများအနေဖြင့် ဝန်ကြီးဌာနအမျိုးမျိုးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို တစ်နေရာတည်းတွင် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ကိုယ်စားလှယ်များ ထားရှိသည်။ အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် ကုမ္ပဏီမှတ်ပုံတင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ခွင့်ပြုချက်များစသည့် အခြားဥပဒေများတွင် ပြဌာန်းပါရှိသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံကိန်းများအတွက် ကွဲပြားစွာကျင့်သုံးမှုများကို ခွင့်ပြုထားခြင်း မရှိပါ။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေမှ သတ်မှတ်ဖော်ဆောင်ထားသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုစနစ်သည် ၂၀၁၆ ခုနှစ် မြန်မာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေနှင့် သက်ဆိုင်မှုမရှိပါ။ မြန်မာ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကော်မရှင် (MIC) သည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များတွင် အခွင့်အာဏာမရှိပါ။ အဆိုပါအဖွဲ့၏ သတိပေးချက်များနှင့် တားမြစ်ချက်များသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များတွင် သက်ရောက်မှု မရှိချေ။

မြေယာ ဥပဒေများ

အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများအတွက် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနကို အခွင့်အာဏာအပ်နှင်း တာဝန်ပေးထားပါသည်။ အဆိုပါဥပဒေသည် မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ပြည်တွင်းဥပဒေပေါင်း ၅၀ ကျော် (ဤဥပဒေပြဌာန်းချက်များသည် ထပ်တူကျနေများရှိ၍ တစ်ခါတစ်ရံ ကိုက်ညီမှုမရှိကြပေ။) ရှိသည့် အနက် မည်သည့်ဥပဒေသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များတွင် အကျိုးဝင်သည်ကို တိတိကျကျညွှန်းဆိုထားခြင်း မရှိပေ။ လက်တွေ့တွင်မူ နိုင်ငံတော်မှ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေကိုသာ အဓိကအသုံးပြုသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ပြဌာန်းခဲ့သည့် လယ်ယာမြေဥပဒေနှင့် မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့်မြေရိုင်းများ စီမံခန့်ခွဲမှုဥပဒေစသည့် မြေယာဆိုင်ရာဥပဒေများကို အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများတွင် ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသူများအား လျော်ကြေးပေးမှုများကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန် နည်းဥပဒေတွင် ဇုန်အတွင်းရှိမြေများကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများထံ အငှားချထားရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသော်လည်း အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် အိမ်များ၊မြေများ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည့် ပြည်သူများအတွက် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်း မရှိပါ။

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ

အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံကိန်းများတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ အကျိုးဝင်မှုကို ပြန်လည်ညွှန်းဆိုထားသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ SEZ နှင့် အခြားဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများအတွက် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ နှစ်ခုစလုံး၏ ဆက်စပ်အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို အကဲဖြတ်ရန်အတွက် အစိုးရအနေဖြင့် မဟာဗျူဟာကျသည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကဲဖြတ်မှု (SEA) ကို ဆောင်ရွက်ကောင်းဆောင်ရွက်ပေးမည်။ အထူးစီးပွားရေးဇုန်တစ်ခုစီတွင် ကနဦး EIA အကဲဖြတ်မှုကို ဇုန်တစ်ခုလုံးအတွက် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ နောက်ဆက်တွဲ EIA အကဲဖြတ်မှုများကို စီးပွားရေး လုပ်ငန်းတစ်ခုစီအတွက်ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ကောင်းလိုအပ်မည် ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့်အညီ သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် မည်သည့်အချိန်တွင် EIA လိုအပ်မည်ဆိုသည်ကိုဆုံးဖြတ်ပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လိုက်လျောညီထွေ ရှိမှုဆိုင်ရာ အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ် (ECC) ကို ထုတ်ပေးပါသည်။

EIA ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည့် စီမံကိန်းများအနေဖြင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်တို့က အသိအမှတ်ပြုလက်ခံထားသည့် မိမိဆန္ဒသဘောမပါဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားမှုများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်း များနှင့် အညီဆောင်ရွက်ရန် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် ဖော်ညွှန်းထားပါသည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန် ပြန်လည်နေရာချထားမှု အစီစဉ်ရေးဆွဲမှုကို မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများ ဆောင်ရွက်ခြင်းပြုမီ ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။ သို့မဟုတ် ဖြစ်နိုင်ခြေများအား လေ့လာဆန်းစစ်မှုများပြုလုပ်ပြီး အသက်မွေး

ဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအစီအမံများကို ရွှေ့ပြောင်းမှုများမတိုင်မီ သေချာစွာဆောင်ရွက်ပြီးစီးထား နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ EIA သည် နေရာရွှေ့ပြောင်းမှုဖြစ်စေရေးအတွက် အခြားဖြစ်နိုင်ခြေများကို တွေ့ရှိကောင်း တွေ့ရှိပါလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် EIA အစီရင်ခံစာကို မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများအတွက် ပြင်ဆင်မှုများ မပြုလုပ်မီ အပြီးသတ်ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ အစိုးရသည် ပြန်လည် နေရာချထားရေးအတွက် မလွဲမသွေ တာဝန်ရှိပြီး၊ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် SEZ ဥပဒေတို့သည် SEZ တည် ထောင်သူ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် အစိုးရတို့အကြားရှိ တာဝန် ဝတ္တရားများကို ရှင်းလင်းစွာ ခွဲခြားဖော်ပြထား ခြင်းမရှိပေ။

အလုပ်သမား ဥပဒေများ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အလုပ်သမားဥပဒေများသည် ယျေဘုယျအားဖြင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များတွင် အကျုံးဝင် ပြီး အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေအရ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအနေဖြင့် အလုပ်ရှင်များနှင့် အလုပ်သမားများအကြား အငြင်းပွားမှုများအား ကနဦးဆုံးဖြတ်ချက်ချရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ အဆိုပါစီမံချက်သည် တည်ဆဲဥပဒေများ၏ လုပ်ငန်းစဉ်များအား မှေးမှိန်စေသလား သို့မဟုတ် ဖြည့်စွက်အားကောင်းမှု ဖြစ်စေသလားဆိုသည်မှာ ရှင်းလင်းမှုမရှိပါ။

ပြည်တွင်း အနိမ့်ဆုံးလုပ်ခလစာ စသည့်အလုပ် သမားလုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့် အခွင့်အရေးများသည် စီးပွားရေးဇုန်ရှိ အလုပ်သမားများအတွက် သက်ရောက်မှုမလျော့နည်းစေရန် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအနေဖြင့် လုပ် ဆောင်ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။

လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် ဥပဒေမူဘောင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွား ရေးဇုန်များအတွက် ဥပဒေမူဘောင် လေ့လာသုံးသပ်ချက်က တွေ့ရှိသည်မှာ အဆိုပါဥပဒေမူဘောင်သည် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် မြန်မာနိုင်ငံမှလိုက်နာရမည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုဆိုင်ရာ အခြေခံသဘောတရားများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိဘဲ ရှင်းလင်းပြတ်သားမှုနှင့်အတူ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာများနှင့်ပတ်သက်၍ လုံလောက်သော အပြန်အလှန် ထိန်းညှိမှု ဥပဒေဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်များ ရှိနေသည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ ဥပဒေမူဘောင်၏ အဓိကလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှု ၅ ချက်အား ဤအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ထုတ်ပါရှိပါသည်။

၁) စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင် ရွက်ရန် အတွက် သိသာထင်ရှားသည့် အခွင့်အာဏာများကို အသုံးပြုလျက်ရှိသော်လည်း အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် ဇုန်အတွင်းရှိ လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးရန်အတွက် တာဝန်ဝတ္တရားများအား ဖော်ပြထားမှုမရှိသကဲ့သို့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများအတွက် တာဝန်ခံမှုများလည်း ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပေ။

၂) မြေယာ သိမ်းဆည်းမှု၊ EIA နှင့် မိမိသဘောဆန္ဒ အရမဟုတ်ဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ကျင့်သုံးရာတွင် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ရန် ရှင်းလင်းသည့် လမ်းညွှန်ချက်များ မရှိသောကြောင့် အမျိုးသားဥပဒေများ၏ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ပေးမှုများကို မှေးမှိန်ယုတ် လျော့စေပါသည်။

၃) အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် OSSCs ဌာနများဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းအား စီမံခန့်ခွဲခြင်းအားဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကိုကာကွယ်သည့် ပြည်တွင်းဥပဒေများကို ယုတ်လျော့စေနိုင်သည်။

၄) ပြည်တွင်း အနိမ့်ဆုံးလုပ်အားခ သတ်မှတ်ချက်သည် စီးပွားရေးဇုန်အတွင်း မျှတပြီးသင့်တင့်သော လုပ်ငန်းခွင်နှင့်သင့်လျော်သောနေထိုင်မှု စသည့်အခွင့်အရေးများကို လုံလောက်စွာကာကွယ် မှုမပေးနိုင်ပါ။

၅) ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုဥပဒေနှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် မြေယာဥပဒေများအပါအဝင် အချို့သော ပြည်တွင်းဥပဒေများ၏ ပြဌာန်းချက်များသည် တရားရုံးများ၏ အခြေခံဥပဒေအရ ပေးအပ်ထားသည့် တရားစီရင်ခွင့်အာဏာကို စိန်ခေါ်ခြိမ်းခြောက် လျက်ရှိပါသည်။ ၎င်းပြဌာန်းချက်များအရ ဖွဲ့စည်းထားသော အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်မှာ အပြီးသတ်ဖြစ်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

SEZ ကော်မတီများတွင် ရှင်းလင်းသော တာဝန်ခံမှု မရှိပါ။

စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများတွင် SEZs အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုကို ကြီးကြပ်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် ကွဲပြားသောတာဝန်များ ရှိပါသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း သင့်တော်သော ဥပဒေများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်စေရပါသည်။ သို့ရာတွင် ထိုကဲ့သို့သော လုပ်ငန်းတာဝန်များ၏ သဘောသဘာဝမှာ ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု မရှိပါ။ သို့ဖြစ်ရာ SEZs စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရ သူများအနေဖြင့် ဆွေးနွေးပြောဆိုရန်၊ ရင်ဆိုင်မှုပြုရန် သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုမှုပြုရန် ခက်ခဲစေပါသည်။ အဆိုပါအချက်သည်ပင် ဗဟိုကော်မတီအနေဖြင့် ကော်မတီများကို ထိရောက်စွာစီမံခန့်ခွဲရာတွင် တာဝန်ခံမှု၊ တာဝန်ယူမှုတို့ သေချာမှုရှိစေရန် ခက်ခဲစေလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။

စီမံခန့်ခွဲမှု ကော်မတီများသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန် အကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုများအပေါ် ထူးခြားမြင်သာသည့် လွှမ်းမိုးမှုရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အထူးစီးပွားရေးဇုန် သုံးခုစလုံးတွင် ကော်မတီသည် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း အစီအစဉ်များကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ တစ်ချို့အခြေ အနေများတွင် ပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့်အတူ မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက်မဟုတ်ဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာဥပဒေများ၊ စံနှုန်းများကို ချိုးဖောက်မှုများရှိခဲ့သည်။

စီမံခန့်ခွဲမှု ကော်မတီများသည် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများပြုလုပ်ရန် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနများကို ညွှန်ကြား၍ EIA လုပ်ငန်းစဉ်များကို အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှု ပြုပါသည်။ သို့ရာတွင် အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဆိုင်ရာဥပဒေသည် ထိုကဲ့သို့လုပ်ငန်းစဉ်များကို ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်း မရှိပါ။ အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များနှင့် တိုက်ရိုက်ပတ်သတ်သတ်မှတ်မှုရှိသော ကုမ္ပဏီများနှင့် အစိုးရဌာနတို့ကဲ့သို့သော အခြားပါဝင်သူများအကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တာဝန်ခံမှုတို့တွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု မရှိချေ။ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီဝင်များအနေဖြင့် ဇုန်နယ်မြေများအတွင်းရှိ လူများ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးရန် ပျက်ကွက်မှုများတွက် စနစ်ကျသည့် တာဝန်ခံမှုနည်းလမ်းများ အထူးစီးပွားရေးဥပဒေတွင် ဖော်ပြမပါရှိပေ။

ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုမရှိသော ဥပဒေပြဌာန်းချက်များ

SEZ ကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများ၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်ဆန်းစစ်မှုနှင့် မိမိသဘောဆန္ဒမပါဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းအပါအဝင် ပြည်တွင်းမြေယာဥပဒေအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရန် SEZ ဥပဒေက ပြန်လည်ဖော်ပြထားပါသည်။ သို့ရာတွင် ဥပဒေသည် ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်များကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် လမ်းညွှန်မှုများ မပါရှိသောကြောင့် ဤဥပဒေများကို ကျင့်သုံးအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ညှိနှိုင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ကင်းမဲ့နေဟန်ရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအရ မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက်မဟုတ်ဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားချမှုများအတွက် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန် ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်ရေး အစီအစဉ်များကို မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများမပြုလုပ်မီ ဦးစွာအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည် ဖြစ်သည်။ ၎င်းအစီအစဉ်အနေဖြင့် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများကို မည်သည့်အချိန်တွင်ပြုလုပ်မည် မည်ကဲ့သို့ဆောင်ရွက်မည်စသည့် အဓိကဆုံးဖြတ်ချက်များကို အသိပေးဖော်ပြရပေမည်။ EIA ဆောင်ရွက်ချက်သည်လည်း ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်များအား အပြောင်းအလဲများကို ဖြစ်နိုင်စေလိမ့်မည်ဖြစ်ရာ ပြန်လည်ပြောင်းရွှေ့ နေရာချထားခြင်းဖြစ်စေမည့် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများ မတိုင်မီ ပြုလုပ်ရမည် ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အထူးစီးပွားရေးဇုန် သုံးခုစလုံးတွင် ပြန်လည်နေရာချထားရေး စီမံချက်များ မပြီးစီးခင် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများကို ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ထားပါသည်။ ထိုအချက်သည် ပြည်တွင်းဥပဒေများ အဖြစ်လက်ခံထားသည့် စံနှုန်းများနှင့်လျော်ကန်ခြင်းမရှိဘဲ နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ လိုက်နာရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်လည်း ကိုက်ညီမှု မရှိပါ။

အထူးစီးပွားရေးဇုန် (SEZ) ဥပဒေသည် ပြည်တွင်းဥပဒေ ၏ အရေးပါမှုကို လျော့နည်းစေသည်

SEZ နည်းဥပဒေသည် ဝန်ကြီးဌာနများမှ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို OSSC ဌာနရှိ ကိုယ်စားလှယ်များထံ အပြည့်အဝ လွှဲပြောင်းပေးရန် ညွှန်ကြားထားသည်။ ပုဒ်မ ၂၂ တွင် ဖော်ပြထားချက်အရ OSSC ဝန်ထမ်းများသည် သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနမှ သဘောတူခွင့်ပြုချက် သို့မဟုတ် အကြံပြုချက်များ တောင်းခံရန်မလိုဘဲ ခွင့်ပြုချက်ပါ မစ်များ ထုတ်ပေးနိုင်ပါလိမ့်မည်။ အဆိုပါအချက်သည် နိုင်ငံရှိဥပဒေများ၏ အရေးပါမှုကို လျော့နည်းစေရုံသာမက အရေးကြီးသော လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကာအကွယ်များကိုအား နည်းသွားစေပေမည်။

ဥပမာအနေဖြင့် ရင်းနှီးတည်ထောင်သူများ၏ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ အားလိုက်နာဆောင်ရွက်မှု များ နှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချက်မှတ်မှုကို ကြည့်ကြပါစို့။ အပုဒ်မ ၂၂ အရ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် OSSC ဌာနတွင်းရှိ အဖွဲ့ဝင်တစ်ခုထံ အခြားလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ လွှဲအပ်ထားပါသည်။ ထိုအချက်များတွင် EIA ပြုလုပ် ဆောင်ရွက်မှုအပိုအပိုမှု ရှိ၊ မရှိ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်၊ EIA အစီရင်ခံစာများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအမံ များအပေါ် နည်းပညာဆိုင်ရာသုံးသပ်မှုနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေ ခံလက်မှတ် (ECC) ထုတ်ပေးခြင်းအတွက် အရေးကြီးသောဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

ထိုကဲ့သို့ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာကို လျော့နည်းစေမည်ဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ သက် ဆိုင်ရာဝန်ကြီးနှင့်မတူညီဘဲ OSSC ကိုယ်စားလှယ်များသည် ၎င်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် ရှင်းလင်းသော သို့ မဟုတ် ဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုမရှိပါ။ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနမှ ပံ့ပိုးမှုမရှိဘဲနှင့် OSSC သည် ခွင့်ပြုချက်ပါမစ်များ ထုတ်ပေးရန်အတွက် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုပြည့်ဝပြီး ဥပဒေနှင့်ကိုက်ညီသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်နိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်သော နည်းပညာဆိုင်ရာ အရည်အသွေးနှင့် လူသားအရင်းအမြစ်များ ရှိ၊ မရှိ ဆိုသည်မှာ သံသယဖြစ်ဖွယ် ရှိ ပါသည်။

OSSC ကိုယ်စားလှယ်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်နှစ်ရပ်အကြား အကျိုးလိုလားမှု ပဋိပက္ခ (conflict of interest) ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည်။ SEZ ဥပဒေအရ OSSC ဌာနကို အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံခန့်ခွဲရေး ကော်မတီက ကြီးကြပ်ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် အဆိုပါကော်မတီကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းမှုအရ အချို့သော OSSC ကိုယ်စားလှယ်တို့သည် အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီတွင် အဖွဲ့ဝင်များ ဖြစ်လာခဲ့ သည်။ သို့ဖြစ်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီဝင် တစ်ဦးအနေဖြင့် စီးပွားရေးဇုန်အား တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းအောင် ဆောင်ရွက် ရန်နှင့် OSSC ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးအနေဖြင့် ဇုန်အား စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ထိန်း ကျောင်းရမည့် တာဝန်နှစ်ရပ်ကို ထမ်းဆောင်ရပါသည်။ ဇုန်အား စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ထိန်းကျောင်းမှု တာဝန်ယူထားစဉ်တွင် တိုးတက်ဖြစ်ထွန်း အောင်လည်း ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ရာ အကျိုးလိုလားမှု ပဋိပက္ခဖြစ်စေသည့် အခြေအနေဖြစ်သည်။ ဥပမာ OSSC ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးအနေဖြင့် ထောက်ခံချက်တစ်ရပ် ထုတ်ပြန်ပေးရန်၊ ခွင့်ပြုချက်ပါမစ်တစ်ခုအား ပြန်လည်ရုပ် သိမ်းပယ်ဖျက်ရန် သို့မဟုတ် ဥပဒေချိုးဖောက်မှုအတွက် ဒဏ်ငွေပေးဆောင်စေရန်အတွက်လည်း စဉ်းစားဆောင် ရွက်နေရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

နည်းဥပဒေများသည် ရှိရင်းစွဲမှုလ ဥပဒေပြဌာန်းချက်များနှင့် ကိုက်ညီရမည်ဟု ၂၀၀၈ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေ တွင် ဖော်ပြထားသောကြောင့် ပုဒ်မ ၂၂ အစီအစဉ်များသည် SEZ ဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။ သို့ဖြစ်ရာ ပုဒ်မ ၂၂ သည် အခြားဥပဒေများကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုရှိနေသဖြင့် အခြေခံဥပဒေအား ကျော်လွန်ရာကျရောက်နေသည်။

အနိမ့်ဆုံး လုပ်အားသည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းကို ကာကွယ်မှု မပေးနိုင်ပါ။

မကြာသေးမီကပြုလုပ်ခဲ့သည့် လေ့လာမှုများအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အနိမ့်ဆုံးလုပ်ခလစာ သတ်မှတ်ခြင်း သည် မျှတပြီး သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော လုပ်ငန်းခွင် ရရှိခွင့်အား ကာကွယ်ပေးမှုမပေးချေ။ SEZs များ အကောင် အထည်ဖော်မှုကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းရသော ပြည်သူများ၏ အခြားသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ကိုင်မှုအတွက် အနိမ့်ဆုံးလုပ်အားခဖြင့် အလုပ်ခန့် အပ်မှုသည် (ဥပမာအနေဖြင့် အထည်ချုပ်စက်ရုံများ တွင်) ဖြစ်နိုင်ခြေအရှိဆုံး သော အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် အဆိုပါအလုပ် အကိုင်များသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အထူးသဖြင့် အမျိုး၊ သမီးများအပေါ် ခေါင်းပုံဖြတ်အမြတ်ထုတ်မှုများ ဖြစ်လာနိုင်ပြီး၊ မိမိသဘောဆန္ဒအရမဟုတ်ဘဲ

ပြန်လည် အခြေချနေထိုင်ရသူများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ ပြန်လည်ကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင် ရာတွင် လုံလောက်မှုရှိမည်မဟုတ်ပါ။

စီမံခန့်ခွဲရေးအဖွဲ့များသည် တရားရုံးများကို အစား မထိုးပါ။

မြန်မာနိုင်ငံ တရားရုံးများ၏ အလုံးစုံ တရား စီရင်ပိုင်ခွင့်ကို ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဌာန်းဖော်ပြထားပါသည်။ SEZs ဥပဒေမူဘောင် အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သည့် ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေယာ သိမ်း ဆည်းမှုအက်ဥပဒေနှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် မြေယာဥပဒေများမှ ပြဌာန်းထားသည်မှာ ပြဌာန်းချက်အရ ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် အပြီးသပ် အတည်ဖြစ်ပြီး၊ သဘောအားဖြင့် တရားရုံးမှ ပြန်လည်သုံးသပ် မှု ကင်းမဲ့နေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ပြဌာန်းချက်များသည် တရားရုံးများသို့ အခြေခံဖွဲ့စည်းပုံ ဥပဒေအရ အပ်နှင်းထားသော စီရင်ခွင့်အာဏာနှင့် လိုက်လျောညီထွေ မရှိပါ။ ထို့အတွက်အဆိုပါ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် အပြီး သပ်ဆုံးဖြတ်ချက်များမဖြစ် သင့်ပါ။

အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များသည် လူ့အခွင့်အရေးများအား လေးစားအကာအကွယ်ပေး၍ ဥပဒေကြောင်းအရ ကိုက်ညီစွာ ဆောင်ရွက်မှုသေချာစေရန် တရားရုံးများအနေဖြင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခွင့်အာဏာ ရှိရပါမည်။ စီမံ ခန့်ခွဲအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများအား တရားရုံးများသို့ လွှဲပြောင်းမှုများ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အလွန်နည်းပါး လှသော်လည်း တရားစီရင်ရေးအနေဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို (အထူးသဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေ ခံဆိုင်ရာ စာချွန်တော်များကို အသုံးပြု၍) ပြန်လည်သုံးသပ်ခွင့်အာဏာ ရှိသည်။

ကျောက်ဖြူအထူးစီးပွားရေးဇုန်ရှိ လူ့အခွင့်အရေး စိုးရိမ်မှုများ

ယခုအစီရင်ခံစာတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံကိန်းအပေါ် ခြုံငုံသုံးသပ်ချက် ကို ဖော်ပြထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အခြား SEZs နယ်မြေများနှင့်မတူဘဲ ၎င်း၏ အကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် ပတ်သတ်သည့် စနစ်ကျသည့် မိမိဆန္ဒမပါဘဲ နေရာပြန်လည်ချထားခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းနှင့် ဆက်စပ်သည့် ကျယ် ပြန့်သည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ယခုအချိန်ထိ ICJ အနေဖြင့် သိရှိထားမှု မရှိသေးပါ။

သို့ရာတွင် ယခုအစီရင်ခံစာက မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေများနှင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသော မကြာသေးမီက မြေယာသိမ်းယူရန် ပြင်ဆင်မှုများအပါအဝင် ကျောက်ဖြူအထူးစီးပွားရေးဇုန်နှင့် ဆက်နွှယ်သော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အဆိုပါ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ဖြေရှင်းခြင်းမရှိပါက ကျောက်ဖြူအထူးစီးပွားရေးဇုန်တွင်လည်း အခြားစီးပွားရေးဇုန်များ အကောင်အထည်ဖော်မှုကဲ့သို့ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်နိုင်ခြေ ရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဒေသတွင်း လက်နက်ကိုင်အုပ်စုများ တည်ရှိမှုနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် များနှင့် မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းတို့အကြား ဆက်ဆံရေးအခြေအနေများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သိသာထင်ရှားသည့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေမှု၊ လုံခြုံရေးအခြေအနေ မတည်ငြိမ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်း အခြေအနေများအကြားတွင် အထူးသဖြင့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ ရှိပါသည်။

တွေ့ရှိချက်များမှာ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလမှ ဒီဇင်ဘာလအတွင်း ကျောက်ဖြူ၊ စစ်တွေ၊ ရန်ကုန်နှင့် နေပြည် တော်တို့ရှိ ဒေသခံများ၊ ဒေသခံခေါင်းဆောင်များ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းအဖွဲ့များ၊ အစိုးရအရာရှိများနှင့် ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်း ရှင်များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများမှ ရရှိထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဌာနဆိုင်ရာများမှ စာရွက်စာတမ်းများကိုလည်း အဆိုပါ တွေ့ရှိချက်များအား အခြေခံထားပါသည်။

ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန် လေ့လာချက်များမှ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အရေးပါသော တွေ့ရှိချက်များ-

- SEZ ကြောင့် လူပေါင်း ၂၀, ၀၀၀ ခန့်မှာ မိမိဆန္ဒမပါဘဲ ပြောင်းရွှေ့ပြန်လည်နေရာချထားခံရဖွယ် ရှိသည်။
- ၂၀၁၄ ခုနှစ်အတွင်း SEZ နှင့် ပတ်သတ်ပြီးအတင်းအကြပ် ပြောင်းရွှေ့မှုများသည် လုံလောက်သည့် နေထိုင်မှု အဆင့်အတန်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်ရာ ရောက်ပါသည်။
- လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေမည့် လက်ရှိမြေယာ သိမ်းဆည်းမှုလုပ်ငန်း စဉ်သည် ဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိပါ။ အကြောင်းမှာ ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုဥပဒေ၏ အဓိက လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများကို လိုက်နာကျင့်သုံးမှု မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ အများ ပြည်သူအား အသိပေး အကြောင်းကြားမှုကဲ့ သို့သောအချက်များကို လိုက်နာခဲ့မှု မရှိပါ။
- အဓိက သတင်းအချက်အလက်များကို ဌာနဆိုင်ရာအရာရှိများအနေဖြင့် ပြည်သူများအား ကြိုတင်အသိပေး ခြင်းစသည့် အရေးပါသော မြေယာသိမ်းဆည်းမှု ဥပဒေပါပြဌာန်းချက်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု မရှိပါ။
- မြေယာသိမ်းဆည်းမှုသည် ဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိပါ။ အကြောင်းမှာ ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေယာသိမ်းဆည်းမှု ဥပဒေ ပုဒ်မ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာမှုမရှိသကဲ့သို့ မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများကို EIA နှင့် ပြန်လည် အခြေ ချနေထိုင်ရေးအတွက် အစီအမံများကို ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုမီ လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။
- လျော်ကြေးများ ရရှိရန်အတွက် မြေယာအသုံးပြုခွင့်ပုံစံကို လက်ဝယ်တွင် ရှိရမည်ဖြစ်ကြောင်း ဌာနဆိုင်ရာမှ တာဝန်ရှိသူများက ပြောဆိုမှုများ ရှိခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် သတ်မှတ်ထားသော SEZ နယ်မြေအတွင်းရှိ အချို့ ဒေသခံများသည် မြေယာအသုံးပြုခွင့် ပုံစံရရှိရန်အတွက် မှတ်ပုံတင်ရန် အခက်အခဲရှိနေကြသည်။ နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများအရ နေရာရွှေ့ပြောင်းခံခဲ့ရသူများကို တရားဝင်မြေယာ အသုံးပြုခွင့်ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိ ဘဲ ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများ ပြန်လည်ရရှိစေရန်အတွက် ပံ့ပိုးပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။
- SEZ ကြောင့် ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသူများသည် သတင်းအချက်အလက် ရယူပိုင်ခွင့်၊ ထိရောက်သော လျော်ကြေးနှင့် ပြင်ဆင်မှုများ ရရှိပိုင်ခွင့်စသည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင်ပါရှိသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ခံစားခဲ့ရခြင်း မရှိပါ။
- အထူးစီးပွားရေးဇုန် နယ်မြေများတွင် အနိမ့်ဆုံးလုပ်ခလစာ သတ်မှတ်ချက်ဖြင့် ထိခိုက်ခံရသူများ၏ သက်မွေး ဝမ်းကျောင်းကို ပြန်လည်ရရှိနိုင်ရန် မလုံလောက်ပေ။

နယ်မြေ နောက်ခံအကြောင်းများ

ကျောက်ဖြူမြို့နယ်အတွင်း နေထိုင်ကြသော ကျေးလက်နေပြည်သူအများစုသည် အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းအတွက် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများတွင်သာ အဓိကထား စိုက်ပျိုးတည်နေကြသူများ ဖြစ်သည်။ လယ်သမားများအနက် ထက်ဝက်ခန့်မှာ တရားဝင် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်စာတမ်းများ မရှိကြသော်လည်း မိရိုးဖလာ ပိုင်ဆိုင်မှု အရ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်များ ရှိထားကြပါသည်။ ယခု အစီရင်ခံစာအတွက် သုတေသနပြုချက်အရတွေ့ ရှိရသည်မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် SEZ အတွက် အစီအစဉ်များဆိုင်ရာ သတင်းရရှိမှုအနည်းငယ်သာ ရှိပါသည်။

မကြာသေးမီက ကျောက်ဖြူတွင် နိုင်ငံတကာမှ အရေးပါသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများရှိခဲ့ပါသည်။ ကျောက်ဖြူ မြို့နယ်သည် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးလေးခုတို့ကို ဖြတ်သန်းကာ တရုတ်နိုင်ငံ၊ ယူနန်ပြည်နယ်သို့ သွယ် တန်း ထားသော ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်း အရင်းအမြစ် အစနေရာ ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ရေနံစိမ်းချက်ရာ ဆိပ်ကမ်းသည် ကျောက်ဖြူမြို့နှင့် ဆက်စပ်နေသည့် မဒေးကျွန်းပေါ်တွင်ရှိသည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု များနှင့် နီးနွယ်သော မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများနှင့် ပတ်သတ်၍ သဘောထားကွဲလွဲမှုများကို ထုတ်ဖော်ခဲ့သည့် လူမှု အသိုက်အဝန်းမှ စီစဉ်သူများကို တရားမဝင်စုရုံးမှုဖြင့် တရားစွဲဆို ပြစ်ဒဏ်စီရင်ခဲ့ပါသည်။ ဆုံးရှုံးသွားခဲ့သော မြေ ယာများနှင့် အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းလုပ်ငန်းများအတွက် လျော်ကြေးငွေအပေါ် အငြင်းပွားမှုများ ဆက်လက် ဖြစ်ပွားလျက်ရှိပြီး၊ နှစ်နာကြေးတောင်းဆိုရန် အခွင့်အလမ်း နည်းပါးခဲ့သည်။ အဆိုပါ လက်ရှိစီမံကိန်းများကို ဒေသ

ခံများက ပျက်ရယ်ပြုခဲ့ပြီး၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် ဒေသခံလူထုအတွက် အကျိုးကျေးဇူး မရှိဟုဆိုသည်။ အဆိုပါ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အတွေ့အကြုံများသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအသစ်များအတွက် ဒေသခံလူထုအသိုက် အဝန်းအကြား သံသယဖြစ်ဖွယ် အယူအဆများနှင့် အနာဂတ်ပြန်လည်အခြေချမှု အစီအစဉ်များအတွက် ဒေသခံ အာဏာပိုင်များ၏ တာဝန်ယူဆောင်ရွက်မှုများအပေါ် ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့မှုကို ထင်ဟပ်လျက်ရှိပါသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း အကြမ်းဖက်ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားချိန်တွင် နေရာရွှေ့ပြောင်း အခြေချ မှုများ မပြုလုပ်မီက ကျောက်ဖြူမြို့တွင် ကမန်လူမျိုးများ အများစုပါဝင်သောလူနည်းစု မူဆလင်ကိုးကွယ်သူများ အခြေချခဲ့ကြပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ် အခြားနယ်မြေများရှိ ရိုဟင်ဂျာမူဆလင် လူနည်းစုများနှင့်အတူ ကျောက်ဖြူရှိ ကမန်မူဆလင်များသည် ဗုဒ္ဓဘာသာများနှင့်မတူဘဲ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုတို့တွင် တင်းကြပ်မှုများစွာနှင့် ရင်ဆိုင်ရ မှုမှာ အခွင့်အရေး အမျိုးမျိုးအား ချိုးဖောက်မှုတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ မူဆလင်နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အကြား တင်းမာမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေမှုသည် အနာဂတ်တွင် မတည်မငြိမ်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ရာ အဆိုပါအချက် ကိုလည်း SEZ သို့မဟုတ် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ကျောက်ဖြူစီးပွားရေး စီမံကိန်းများအတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားမှု မရှိသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

စီမံကိန်း ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံကိန်းတစ်ခုနှင့် ကျောက်ဖြူရေနက်ဆိပ်ကမ်းနှစ်ခု တည်ဆောက်ရန် အစီအစဉ်များ သည် ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဝန်းကျင်တွင် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပြီး၊ အကြီးစားစီမံကိန်းတစ်ရပ်အဖြစ် ဖော်ဆောင် သွားရန် ရှိပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် အထူးစီးပွားရေးဇုန်နှင့် ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းများကို အကောင်အ ထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် တရုတ်လူမျိုးများဦးဆောင်သည့် ကော်ပိုရေးရှင်းအုပ်စုဖြစ်သည့် CITIC ထံသို့ လုပ်ကိုင် ခွင့်တင်ဒါများကို USDP အစိုးရက ပေးအပ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် NLD ဦးဆောင်သော အစိုးရသည် အဆိုပါ အထူးစီးပွားရေးဇုန်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကတိကပတ်ကို ထပ်မံအတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလအထိ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် ဆွေးနွေးဆဲအဆင့်၌သာရှိပြီး ထူးခြားသော ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်း များကို စတင်ခြင်း မရှိသေးပါ။

အဆိုပါစီမံကိန်းများနှင့် သက်ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူသိရှိစေရန် ထုတ် ပြန်ပေးမှု အကန့်အသတ်ဖြင့်သာရှိပါသည်။ စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်မည့် CITIC မှ ထုတ်ပြန်သော လုပ်ငန်း မြှင့်တင်ရေး ရုပ်သံတစ်ခုတွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ အဆိုပါစီးပွားရေးဇုန်သည် စင်ကာပူကဲ့သို့သော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချက်မတစ်ခု ဖြစ်လာရန် အဆိုပြုထားပါသည်။ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းများသည် ဥရောပ၊ အာဖ ရိကနှင့် အနောက်အာရှတို့မှ ကုန်စည်များ သယ်ယူပို့ဆောင်ပေးရန် ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ဆက်သွယ်ထားမည့် ဆက်စပ်လမ်းမများနှင့် တည်ဆောက်မည့် ရထားလမ်းတို့သည် တရုတ်နိုင်ငံ အနောက်ပိုင်းပြည်နယ်များနှင့် ဆက် စပ်ထားမည့် ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများနှင့် ဘင်္ဂလားပင်လယ်မှတစ်ဆင့် ဖြတ်သန်းမည့် ကုန်သွယ်ရေးလမ်း ကြောင်းများအဖြစ် ဖန်တီးနိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။

ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန် တည်ဆောက်မှုကို တရုတ်နိုင်ငံအစိုးရနှင့် မြန်မာအစိုးရတို့အကြား နိုင်ငံ ခြားဆက်ဆံရေး အခြေအနေအဖြစ် နားလည်ထားသင့်ပြီး၊ ပင်လယ်ရေနက်ဆိပ်ကမ်းများနှင့် ကုန်သွယ်ရေး လမ်း ကြောင်းများသည် အသွားအလာ ကျပ်တည်းလျက်ရှိသည့် မလ္လာကာရေလမ်းကြောင်းအပေါ် တရုတ်နိုင်ငံ၏ မှီတည် နေမှုကို လျော့ချနိုင်မည့် ပထဝီအနေအထားအရ အရေးပါမှုလည်း ရှိပါသည်။

ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန် ရေရှည်တည်ရှိနိုင်မှုနှင့် အရေးပါမှုတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အကြောင်း အရာ တို့မှာ ယခုအစီရင်ခံစာအတွက် သက်ဆိုင်ရာအစုအဖွဲ့တို့နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် ၎င်းဒေသနှင့် ပတ်သက်၍ သိရှိထားသော စီးပွားရေးပညာရှင်များနှင့် အကဲဖြတ်တို့အကြား အကြီးအကျယ် အငြင်းပွားဖွယ် ဖြစ် လျက်ရှိသည်။ ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန်အပေါ် သုတေသနပြုချက်နှင့် လက်ရှိအကြောင်းအရာများအပေါ် အခြေခံကာ ၎င်း၏ စီးပွားရေးအရ ရေရှည်တည်တံ့နိုင်မှုနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်စီးပွား ရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအပေါ် မည် သည့် အတိုင်းအတာအထိ သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်သည်တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ စဉ်းစားသုံးသပ်စရာ မေးခွန်းများ ရှိပါသည်။

ကျောက်ဖြူရို ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ပိုက် လိုင်းလုပ်ငန်း ရေရှည်တည်တံ့နိုင်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လူများစွာ တို့က သံသယရှိကြောင်း ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း စီးပွားရေးပညာရှင်အားလုံးက တူညီသော အတွေး အမြင် ရှိကြသည်မဟုတ်ပါ။ ခြုံငုံသုံးသပ်ရလျှင် အထူးစီးပွားရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အစိုးရ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေး အဖွဲ့ထံသို့ အသိပေးရန် စီးပွားရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အကဲဖြတ်ချက်နှင့် အစီအစဉ်များ မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

အစိုးရတွင်း စာရွက်စာတမ်းများအရ စီမံကိန်းများကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ပြီးစီးရန် စီမံကိန်းချထားပြီး၊ အထည် အလိပ်ဝင်းများ၊ ဆောက်လုပ်ရေးဝင်းများနှင့် နေထိုင်ရာဝင်းများနှင့်အတူ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းများ ပါဝင်ပါသည်။ အဆိုပါစီမံကိန်းများသည် ၁၇၃၆ ဟက်တာ အကျယ်အဝန်းရှိ မြေနေရာတွင် တည်ရှိပါသည်။ အထည် အလိပ် ဝင်းများသည် အထည်ထုတ်လုပ်မှုအတွက် ဗဟိုချက်မ ဖြစ်လာဖွယ်ရှိသည်။ ဆောက်လုပ်ရေးဝင်းများ အတွက် အစိုးရနှင့် CITIC အရာရှိများက သယ်ယူပို့ဆောင်မှု၊ စက်ယန္တရားများတပ်ဆင်မှု၊ အစားအသောက် ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ရေနံနှင့် ဓာတုပစ္စည်းများထုတ်လုပ်မှု စသည့်လုပ်ငန်းများမှာ ရည်မှန်းထားသည့်လုပ်ငန်းများ ဖြစ်သည်။ လူနေအိမ်ယာစီမံကိန်းအတွက် တင်ဒါအောင်မြင်သူ မရှိခဲ့ပေ။ လျှပ်စစ်ဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ လိုအပ် ပေလိမ့်မည်။

အထူးစီးပွားရေးနှင့်အခြေ သတ်မှတ်ထားသောနယ်မြေတွင် လူဦးရေ ၂၀,၀၀၀ ခန့်ပါရှိသော ကျေးရွာ အုပ်စု ကိုးခုရှိ ရွာပေါင်း ၃၅ ရွာ ပါဝင်ပါသည်။ ပြန်လည်နေရာချထားမှု အစီအစဉ်များနှင့် သက်ဆိုင်သောသတင်း အချက်အလက်များသည် အများပြည်သူသို့ ထုတ်ပြန်ပေးမှုမရှိဘဲ သုတေသနပြုလုပ်စဉ်ကာလအတွင်း ရရှိ ထား သော မြေယာသိမ်းဆည်းမှုဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများ၏ ဖော်ပြချက်အရ ၂၀, ၀၀၀ ခန့်ရှိသော ပြည်သူများ သည် SEZ နှင့် ဆက်စပ်စီမံကိန်းများ ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် မိမိသဘောဆန္ဒမပါဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားမှုနှင့် ကြုံတွေ့ ရဖွယ်ရှိသည်။ CITIC ၏ အဆိုအရ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်ထားသော သန်းခေါင်စာရင်း ကောက်ယူချက်အရ မြို့နယ်အတွင်း အလုပ်လုပ်ကိုင်နိုင်သော လူဦးရေစုစုပေါင်းနှင့် ညီမျှသောအလုပ်အကိုင်ပေါင်း ၁၀၃,၀၀၀ ခုကို စီမံ ကိန်းများက ဖန်တီးပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟု ဆိုသည်။

စီမံကိန်းလုပ်ငန်းခွင်နေရာ ပြင်ဆင်မှုများ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ပြင်ဆင်ထားသော အထူးစီးပွားရေးနှင့် သုံးခုအနက် ကျောက် ဖြူစီးပွားရေးနှင့်လုပ်ငန်းလက်ရှိအချိန်အထိ အကောင်အထည်ဖော်မှု အနည်းဆုံးဖြစ်ပါသည်။ ယခုအထိ ဆောက်လုပ် ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်း လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် စက်မှုရန်အတွက် တည် ဆောက်မည့် ရေကာတာနှစ်ခုအတွက် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ဆက်စပ် စီမံကိန်းများသည် မိသားစု ၂၆ စုခန့်အား နေရာရွှေ့ပြောင်းစေခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနက လယ်မြေအများစုပါဝင်သည့် အထူးစီးပွားရေးနှင့် အတွက် မြေနေရာ ၁၈၃၂ ဧကကို သိမ်းဆည်း ရယူရန် ပြင်ဆင်လျက်ရှိသည်။ SEZ စီမံကိန်း ဆောက်လုပ်ရေးအဆင့် (၁) အတွက် မြေဧက ၂၅၀ ကို မဖြစ်မနေရယူရန် တိုင်းတာကြည့်ရှုခြင်းနှင့် အစီအစဉ်ချခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ပတ်သက်၍ အများပြည်သူအား အသိပေးမှုမရှိသေးပါ။

စီးပွားရေးနှင့်အတွက် EIA ဆောင်ရွက်မှုကို ယခုတိုင် ပြုလုပ်ခြင်းမရှိသကဲ့သို့ မိမိသဘောဆန္ဒအရ မဟုတ် ဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားမှုဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များကိုလည်း အများပြည်သူသို့ အသိပေးမှု မရှိသေးပါ။ ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များသည် ပြန်လည်အခြေချမှုအတွက် ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသောမြေနေရာကို သတ်မှတ်ထားပြီးဖြစ်သော် လည်း အဆိုပါနယ်မြေသည် ရွှေ့ပြောင်းရမည့် လူအားလုံးအတွက် လုံလောက်မှု မရှိပါ။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အများပြည်သူအတွက် ရည်ရွယ်၍ မြေယာသိမ်းယူမှုများကို နိုင်ငံတော်အစိုးရက လုပ်ပိုင် ခွင့်ရှိသည်ဟု ဆိုသော်လည်း မဖြစ်မနေ မြေယာသိမ်းယူမှုများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပြည်တွင်းဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတ ကာဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။ ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးနှင့် အတွက် မြေယာသိမ်းယူမှုများမှာ ပြည်တွင်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာဥပဒေများနှင့် ယခုအချိန်ထိ ကိုက်ညီမှု မရှိသေးပါ။

အထူး စီးပွားရေးဇုန်နှင့် ဆက်စပ်သည့် လုပ်ငန်းများ
အတွက် ၂၀၁၄ ခုနှစ်အတွင်း အတင်းအဓမ္မရွှေ့ပြောင်း စေမှုများ

SEZ အတွက် ရေကာတာများ တည်ဆောက်ရန် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် လယ်မြေများမှ မိသားစုများကို ရွှေ့ပြောင်းစေရာတွင် ဌာနဆိုင်ရာများမှ တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များသည် အများပြည်သူသို့ ကြိုတင်အကြောင်းကြားမှုနှင့် လျော်ကြေးပေးမှုများစသည့် မြေယာသိမ်းဆည်းမှု အက်ဥပဒေတွင် ပြဌာန်းပါရှိသောဥပဒေအရ လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများကို လိုက်နာခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ (လူအများစုကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ရွှေ့ပြောင်းစေခဲ့သည်။) လျော်ကြေးပေးမှုများတွင် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သော စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များသည် ပြန်လည် နေရာချထားမှုအတွက် ပေးထားသော ကတိကဝတ်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးမှု မရှိခဲ့ပါ။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် လျော်ကြေးပေးမှုနှင့် ပြန်လည်အခြေချမှုများသည် အစီအစဉ်တကျ ဆောင်ရွက်မှုထက် ကြိုကြိုက်သလို ဆောင်ရွက်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ လုပ်ငန်းစဉ်အားလုံးသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိဘဲ ငွေပေးချေမှုများကိုလည်း မတူညီသောခေါင်းစဉ်များတပ်၍ ပေးချေမှုများပြုလုပ်ပြီး၊ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီတစ်ခုမှ 'ဂရုဏာကြေး' အဖြစ်ပေးအပ်ခဲ့ခြင်းလည်း ပါဝင်သည်။

ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများ၏ ပြောဆိုချက်အရ ၎င်းတို့အနေဖြင့် လျော်ကြေးလက်ခံရန် ဖိအားပေးခံရသကဲ့သို့ ခံစားခဲ့ရကြောင်း ပြောဆိုပြီးရရှိသည့် လျော်ကြေးမှာလည်း အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများကို ပြန် လည်တည်ဆောက်ရန် လုံလောက်မှုမရှိခဲ့ဘဲ အကျိုးဆက်အဖြစ် ပိုမိုဆိုးရွားခဲ့ရသည့် နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းများနှင့် ကြုံခဲ့ရသည်။ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်းလုပ်ကိုင်နိုင်မှု အခွင့်အလမ်းများ လျော့ကျမှုအပါအဝင် နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း ဆုတ်ယုတ်မှုတို့သည် ESC အခွင့်အရေးများ ဖြည့်ဆည်းပေးရန်အတွက် ဆုတ်ယုတ်မှုဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ဆန့်ကျင်လျက်ရှိပါသည်။ နေရာရွှေ့ပြောင်းမှုများသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေက တားမြစ်ထားသည့် အတင်းအကြပ် နှင်ထုတ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေပြီး၊ မိမိဆန္ဒမပါဘဲ နေရာရွှေ့ပြောင်းစေမှုများအတွက် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိပါ။

ထိုကဲ့သို့ ကနဦးဆောင်ရွက်ချက်များကို စီမံခန့်ခွဲမှုသည် ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန် အကောင်အထည်ဖော်မှုအတွက် ညံ့ဖျင်းသော ရှေ့ပြေးဆောင် ရွက်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း မြေယာသိမ်းဆည်းရန် ပြင်ဆင်မှုများ

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီးဌာန (ယခင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၏ ညွှန်ကြားချက်အရ ဖြစ်ပွယ်ရှိသည်) သည် SEZ အတွက် မြေဧကပေါင်း ၁၈၃၂ ဧကကို သိမ်းယူရန် ညွှန်ကြားစာတစ်ရပ် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် မြေယာသိမ်းဆည်းမှု ဥပဒေအရ အဆိုပါညွှန်ကြားချက်ကို သက်ဆိုင်ရာဒေသတွင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်ပြန်တမ်းတွင် ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း စသည်တို့လုပ်ဆောင်ခြင်း မပြုခဲ့ပါ။ စတင်ချိန်မှ တစ်နှစ်ကြာ အချိန်အထိ အဆိုပါမြေယာသိမ်းဆည်းမှုနှင့် ပတ်သတ်သော သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူသိရှိရန် ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း မရှိပါ။

ယခု အစီရင်ခံစာအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့်သူများက ပြောဆိုရာတွင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီနှင့် CITIC တို့နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလက ပြုလုပ်ခဲ့သော တွေ့ဆုံပွဲတစ်ရပ်၌ ဒေသခံခေါင်းဆောင်များကို ပြောကြားရာတွင် မြေယာအသုံးချခွင့်ဆိုင်ရာ တရားဝင်အထောက်အထား စာရွက်စာတမ်းရှိသောသူများသည်သာလျှင် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် လျော်ကြေးရရှိမည်ဟု ပြောဆိုထားခဲ့ပါသည်။ သတ်မှတ်ထားသော နယ်မြေရှိ လယ်သမားအချို့က ပြောကြားရာတွင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် ထိုအချိန်မှစကာ ၎င်းတို့၏ လယ်မြေများကို မှတ်ပုံတင်ရန် အခက်တွေ့နေကြသည်ဟု ဆိုသည်။ အဆိုပါအချက်က ပြဿနာသည်မှာ ၂၀၁၂ ခုနှစ် မြေယာဥပဒေအရ မြေယာအသုံးချခွင့် သက်သေခံလက်မှတ် များကိုထုတ်ပေးရန် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်သည် ကျောက်ဖြူတွင် သက်ရောက်မှုကောင်းစွာ မရှိပါ။ သို့ဖြစ်ရာ အဆိုပါ လယ်သမားများသည် ထိခိုက်ခဲ့ရသော လူနေမှုအဆင့်အတန်းများအတွက် လုံလောက်သော လျော်ကြေးမရရှိတော့မည့် အန္တရာယ်ရှိနေပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လတွင် စီမံကိန်း အဆင့် (၁) နယ်မြေတွင်ပါရှိသော နယ်မြေဧက ၂၅၀ တွင် လေ့လာ ဆန်းစစ်ချက်များကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် လယ်သမားမိသားစု ၇၇ စုမှ လယ်မြေ များ ကိုသိမ်းယူရန် အသေးစိတ်လုပ်ငန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ မြေသိမ်းဆည်းမှုများကြောင့် ထိခိုက်ခံရမည့် ဒေသခံများက ပြောဆိုရာတွင် ၎င်းတို့အား ကောင်းစွာအကြောင်းကြားညှိနှိုင်းပြောဆိုမှုများ မရှိသကဲ့ သို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင်လည်း ပါဝင်ခွင့်ပေးခြင်း မရှိခဲ့ပါ။

မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေတွင်ပါရှိသော လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများကို လိုက်နာခြင်းမရှိပါက တရားဝင်မှု ရှိမည်မဟုတ်ပါ။ EIA ဆောင်ရွက်ချက်သည် စီမံကိန်းအ စီအစဉ်များကို အပြောင်းအလဲရှိစေနိုင်သည်ဖြစ်ရာ ပြီးမြောက်ခြင်းမရှိသေးဘဲ မြေယာကိုသိမ်းယူခြင်းသည် မိမိဆန္ဒ သဘောမပါရှိဘဲနှင့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချစေမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ၏ စည်းမျဉ်းများကို လျစ်လျူရှုရာ ရောက်ပါသည်။

အခြားသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းအခွင့်အလမ်းများ

ဒေသခံများအနေဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများမှအပ အခြားဝင်ငွေရရှိနိုင်မည့် လုပ်ငန်းများတွင် အတွေ့အကြုံ အနည်းငယ်သာရှိပြီး SEZ လုပ်ငန်းရှင်များအနေဖြင့် ဒေသခံများကို အလုပ်ခန့်ထားရန် ဥပဒေအရ တာဝန်မရှိပါ။ အထူးစီးပွားရေးဇုန် အကောင်အထည်ဖော်မှုသည် ကျောက်ဖြူရှိ ဒေသခံများအတွက် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်း ရရှိစေနိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းများရှိကြောင်း အာမခံချက်များ မရှိပါ။

ဒေသခံများအား ကူညီပေးရန်အတွက် အထူးသဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချ နေထိုင်ခဲ့ရသူများသည် စိုက် ပျိုး ရေးလုပ်ငန်း အသက်မွေးမှုများမှ စက်မှုလုပ်ငန်းများသို့ ပြောင်းလဲရန်အတွက် သိသာထင်ရှားသည့် ကူညီပံ့ပိုးမှုများ လိုအပ်လိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ ယခုအချိန်ထိ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းနှင့် အခြားအလုပ် အကိုင်အခွင့် အလမ်းများအတွက် ကူညီပံ့ပိုးရန် စီမံချက်များ မရှိသေးပါ။ စနစ်ကျသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုဆိုင်ရာ အစီအမံ များကို ရွှေ့ပြောင်းအခြေချစေမှုများ မပြုလုပ်ခင် ကြိုတင်လုပ်ဆောင်ထားခြင်းသည် နိုင်ငံတော်မှ မျှတမှုရှိပြီး ကောင်းမွန်သောလုပ်ငန်းခွင် အခြေအနေဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား အကာကွယ်ပေးရန်အတွက် အရေးပါပါ သည်။ ထိုအချက်သည် ကျောက်ဖြူရှိ ထိခိုက်ခံစားရလွယ်သည့် လူမှုအစုအဖွဲ့များဖြစ်သော အမျိုးသမီးများ၊ က လေးများနှင့် မူဆလင်ဘာသာကိုးကွယ်သူ လူနည်းစုများအတွက် ပို၍အရေးပါလှသည်။

မူဆလင် အသိုင်းအဝိုင်း၏ အခွင့်အရေးများအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ

ကျောက်ဖြူမြို့ရှိ မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းများသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်က တည်းကပင် ယာယီစခန်းများတွင် နေထိုင်ရလျက်ရှိရာ ယင်းတို့အနက်နှစ်ခုမှာ မြို့နယ်အတွင်းတည်ရှိပြီး၊ အခြားစခန်းများမှာ အနီးအနား မြို့နယ်များ တွင် ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့၏ သွားလာလှုပ်ရှားမှုများကို အလွန်အမင်း ကန့်သတ်ထားပါသည်။ အများစုမှ စခန်းများမှ ထွက်ခွာရန် အာဏာပိုင်များ၏ တားမြစ်မှုကို ခံရလျက်ရှိပါသည်။ စခန်းအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများ၊ အမျိုးသားများနှင့် ကလေးငယ်များမှာ အကူအညီပေးရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ရန်ကုန်အခြေစိုက် မူဆလင်အဖွဲ့အစည်းများမှ အကူအ ညီများအပေါ်တွင်သာ မှီ တည်နေရပါသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရမှု အခြေအနေနှင့် ရင်ဆိုင်ရလျက်ရှိသော မူဆလင် အ သိုင်းအဝိုင်းအား အထူးစီးပွားရေးဇုန်အတွက် အစီအမံများတွင် ယခုထိ ထည့်သွင်းစဉ်းစား စီစဉ်ထားမှု မရှိသေးပါ။ ထို့အပြင် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဋိပက္ခအတွင်း နေရာရွှေ့ပြောင်းခဲ့ရသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များကိုလည်း ထိခိုက် ခံစား ရမှုမြင့်သည့် ပြည်သူများအနေဖြင့် အဓိကထားထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လိုအပ်မည် ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အခြေအနေကို ဖြေရှင်းရန် ပျက်ကွက်ပါက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် မတည်ငြိမ်မှုများကို ဦးတည်စေနိုင်သည့် အလား အလာရှိပြီး ကျောက်ဖြူနှင့်တကွ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှု အလားအလာများကို မှေးမှိန် လျော့နည်းစေမည် ဖြစ်သည်။

အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများအပေါ်
အကျိုးသက်ရောက်မှုများ

ကျောက်ဖြူရှိ အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ အမျိုးသမီးဖြစ်မှုကြောင့် ဒေသခံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများရှိ အရေးပါသောနေရာများနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် SEZ စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီတွင် အမျိုးသားများထက် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပိုမိုနိမ့်ကျသော အခြေအနေ ရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ SEZ ဆိုင်ရာ သက်ဆိုင်ရာသတင်းအချက်အလက်များကို အချိန်နှင့်အမျှရရှိရန် ပိုမိုခက်ခဲလိမ့်မည်ဖြစ်ပြီး၊ အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိစေနိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်ခွင့်နည်းလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။

ကြီးမားသော ဆောက်လုပ်ရေး စီမံကိန်းများနှင့် တွဲလျက်ရှိသော စီးပွားရေးနှင့် လူဦးရေဆိုင်ရာအပြောင်းအလဲများသည် သိသာထင်ရှားသော အကျိုးထိရောက်မှုများရှိနိုင်ပြီး၊ အမျိုးသမီးများအတွက် ပိုမိုဆိုးဝါးခြင်း သော်လည်းကောင်း၊ ကောင်းမွန် တိုးတက်ခြင်းသော် လည်းကောင်း ကြုံရနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှတိုက်ရှိ အတွေ့အကြုံများက ဖော်ပြနေသည်မှာ အမျိုးသမီးများသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များရှိဒေသတွင်း အဓိကအလုပ်ခန့်ထားမှု ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပြီး အထည်အလိပ် လုပ်ငန်းတွင် အမျိုးသမီးများကိုသာ အလုပ်ခန့်ထားရန် အလားအလာပိုမိုရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ သို့ရာတွင် မကြာသေးမီက လေ့လာချက်များအရ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထည်အလိပ်စက်ရုံများရှိ အခြေအနေများမှာ ခေါင်းပုံဖြတ် အမြတ်ထုတ်မှုများ မကြာခဏဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ အလုပ်အကိုင်များ ပေါ်ထွန်းသည့်တိုင်အောင် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များကြောင့် နေရာရွှေ့ပြောင်းခွဲရသော ပြည်သူများအတွက် နဂိုအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု အခြေအနေများအား ပြန်လည်ရရှိစေရန် လုံလောက်လိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

နိဂုံးချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံရှိ SEZ များကို အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု များအတွက် တာဝန်ခံယူမှုကင်းမဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပါ သည်။ အဓိက အကျိုးသက်ရောက်မှုတစ်ရပ်မှာ သင့်တင့်မျှတသော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းနှင့် အခြားစီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအတွက် ရပိုင်ခွင့်ကို အစိုးရနှင့်ကုမ္ပဏီများ၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်နှောင့်ယှက်မှု ရှိပါသည်။ SEZ ဥပဒေများသည် ဇုန်နယ်မြေများအတွင်း နေထိုင်လုပ်ကိုင်လျက် ရှိသောလူများ၏ အခွင့်အရေးများကို အလုံအလောက် အကာအကွယ် မပေးထားပါ။

ဥပဒေများကို ပြင်ဆင်မှုပြုလုပ်ရုံသက်သက်ဖြင့် အခွင့်အရေးများကိုကာကွယ်ရန် လုံလောက်မှု မရှိပါ။ ဥပဒေများကို သက်ဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူများမှ အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်ရမည် ဖြစ်သည်။ မြေယာ အသုံးချမှုဆိုင်ရာ အမျိုးသားမူဝါဒနှင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ မြေယာဥပဒေများကို ပြင်ဆင်မှုများအပါအဝင် တရားဥပဒေအရ ဆုံးဖြတ်ရာတွင် လွတ်လပ်မှုတိုးမြှင့်ပေးမှုများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ သဘောတူ စာချုပ်များနှင့် ပက်သက်၍ အစိုးရ၏ ထိန်းကျောင်းကြပ် မတ်မှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးနှင့် ကျယ်ပြန့်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန်အတွက် အလွန်အရေးကြီး ပါသည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်များတွင် အခွင့်အရေးထပ်မံ ချိုးဖောက်မှုများကို ကာကွယ်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရသည် မြေသိမ်းဆည်းမှုများနှင့် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ၊ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုမှုများကို ဇုန်များအတွင်း လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်နိုင်ရန် ဥပဒေများကို ပြင်ဆင် ပြီးချိန်အထိ ဆိုင်းငံ့ထားသင့်ပါသည်။

အဓိက အကြံပြုချက်များ

ဥပဒေပြုသူများအတွက် -

- ၁။ နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့်အညီ အဓိပ္ပာယ်ရှိသော လူထုအကြံပြုမှုများမှတစ်ဆင့် SEZ ဥပဒေများအား ပြင်ဆင်ခြင်းဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးရန်၊ (က) စီမံချက်ရေးဆွဲခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှု များလုပ်ဆောင်ရာတွင် စစ်မှန်သောလူထုပါဝင်မှု သေချာစေရန်၊ (ခ) လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ရန်အတွက် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၏ တိကျသေချာ သည့်တာဝန်များနှင့် တာဝန်ခံမှု လမ်းကြောင်းများ ကို တည်ဆောက်ရန်နှင့်၊ (ဂ) ၂၀၁၅ ခုနှစ် EIA လုပ်ငန်းစဉ်အရ SEZs တွင် မိမိသဘောဆန္ဒမပါဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားမှုများအတွက် သီးခြားတာဝန် ဝတ္တရားများကို အသေအချာ သတ်မှတ်ရန်။
- ၂။ မြေယာဥပဒေများကို နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများ၊ မိရိုးဖလာ မြေယာအသုံးပြုခွင့်နှင့် အမျိုးသမီးများအား မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် လုပ်ကိုင်ခွင့်များကို အသိအမှတ်ပြုထားသည့် အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု မူဝါဒတို့နှင့်အညီ ပြင်ဆင်ရန်။
- ၃။ နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေဆိုင်ရာတာဝန်ဝတ္တရားများအရသော် လည်းကောင်း၊ ပြည်တွင်း တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုအရသော် လည်းကောင်း ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မူဆလင်များ၏ လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးရန်။

SEZ ဗဟို အဖွဲ့အတွက်-

- ၄။ နိုင်ငံတကာ လူ့ခွင့်အရေးဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်များနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန် SEZ ဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ပြီးချိန်အထိ SEZs များ အကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် SEZs အတွင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များကို ရပ်ဆိုင်းထားမှု အမိန့်ထုတ်ပြန်ရန်။
- ၅။ SEZs များကြောင့် ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသည့် လူထုအသိုက်အဝန်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ အမျိုး သမီးအဖွဲ့ဝင်များကို စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီတွင် ခန့်အပ်ရန်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်မှုများအတွက် ဥပဒေဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင် ပညာရှင်များကို ခန့်ထားရန်။

ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် သံယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာနတို့အတွက်-

- ၆။ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်း အခန်း (၁၀) နှင့် အညီ ဗျူဟာကျသည့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကဲဖြတ်မှုတစ်ရပ် (SEA) ကို ဆောင်ရွက်ပါ။ ယင်းသို့ ဆောင် ရွက်ရာတွင် ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန်နှင့် အခြားဆက်စပ်လျက်ရှိသည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ပြည်သူများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးလျက် ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း ပဋိပက္ခ အခြေအနေများနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိစ္စများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ဆက်စပ်အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ဖော်ထုတ်ခြင်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။

ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအတွက်-

- ၇။ EIA လုပ်ငန်းစဉ်အရ လိုအပ်သော နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့်အညီ ပြန်လည်နေရာချထားမှုဆိုင်ရာ အစီအစဉ် လုပ်ဆောင်ပြီးစီးချိန်အထိ မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများကို ဆိုင်းငံ့ထားရန်။
- ၈။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် စစ်မှန်သောပြည်သူပါဝင်နိုင်ရေး စနစ်တစ်ရပ်ကို တည်ဆောက်ရန်။

SEZs အတွင်းရင်းနှီးတည်ထောင်သူနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် -

- ၉။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်မှု မရှိစေရန် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်မှုများကို အထူး သတိ ထားဆောင်ရွက်ရန်။ အထူးသဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် တရားမဝင် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ အထူးသတိပြုရန်။

မှတ်ချက်။ ယခု အစီရင်ခံစာအနှစ်ချုပ်တွင် ပါဝင်သည့် သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ပတ်သက်သည့် ကိုးကားချက်များအား အစီရင်ခံစာအပြည့်အစုံတွင် ကြည့်ရှုပါရန်။